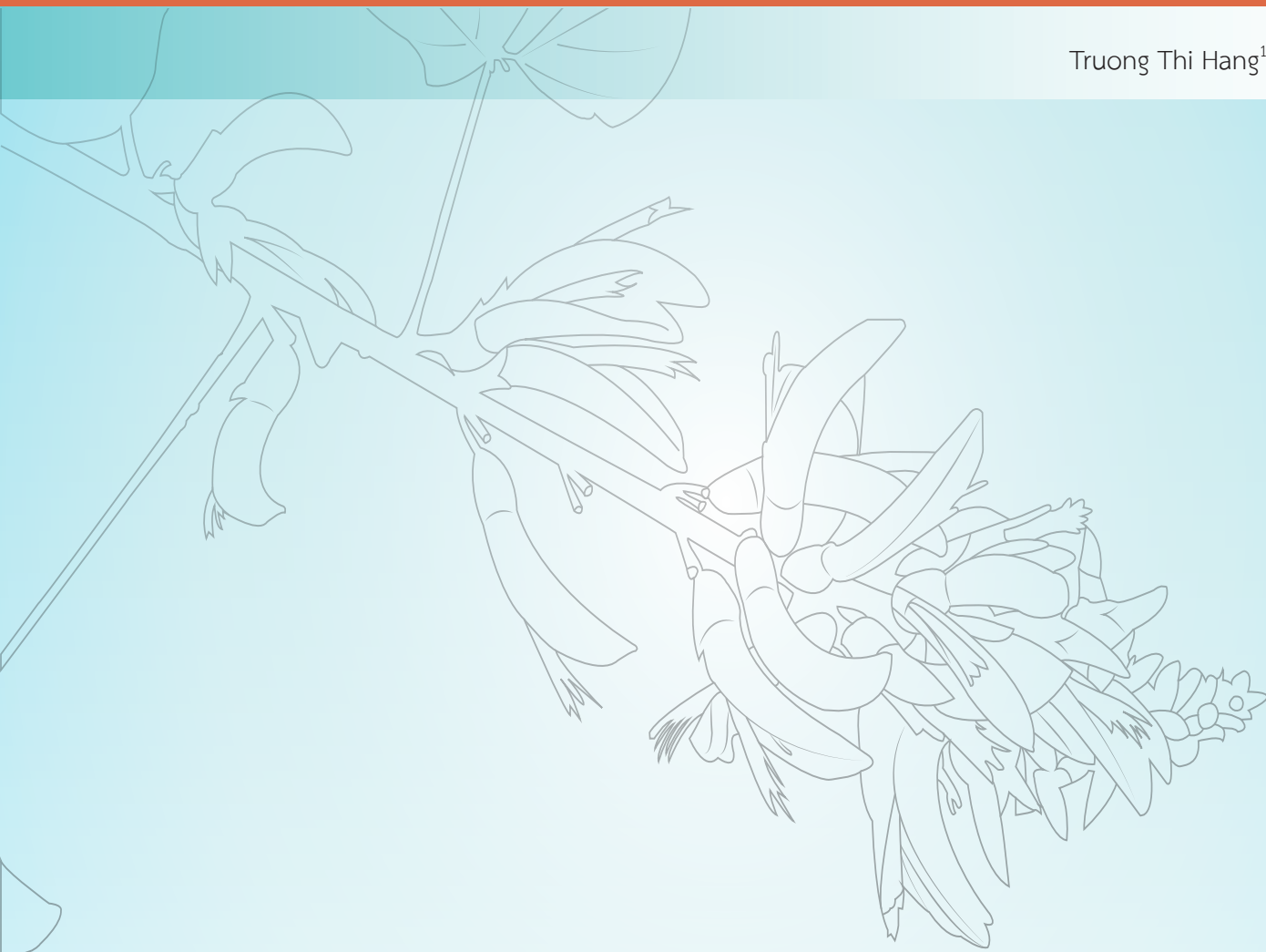

พลังแห่งกาลและเทศะ: กรณีศึกษาความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์
The Power of Space and Time: A Case Study on the Success
of President Ho Chi Minh

Truong Thi Hang^{1*}

¹ ผศ.ดร., สาขาวิชาภาษาไทย (ปร.ด.) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ลำปาง 52100

¹ Asst. Prof. Dr., Program in Thai (Ph.D.), Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, Lampang, 52100, Thailand

* Corresponding author. E-mail address: truongthihang.vn@gmail.com

(Received: September 21, 2018; Revised: December 21, 2018; Accepted: January 8, 2019)

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลที่กาลและเทศะมีต่อความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์แห่งประเทศเวียดนาม ใช้วิธีวิจัยจากเอกสารและแบ่งเป็นสามขั้นตอนหลัก ขั้นตอนหนึ่ง เป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพลังของกาลและเทศะ ตลอดจนอิทธิพลที่กาลและเทศะมีต่อความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ขั้นตอนที่สอง เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นตอนที่สาม เป็นขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล ผลปรากฏว่า ความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์บังเกิดจากที่ท่านได้ถือกำเนิดมาถูกกาละ กับทั้งประกอบวีรกรรมนานาประการที่คู่ควรแก่เทศะและสอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละยุคสมัย ประจักษ์จากตัวอย่างที่ประธานาธิบดี โฮจิมินห์ก่อตั้งพรรคการเมืองของเวียดนามขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1930 เรื่องที่ท่านเดินทางกลับเข้าไปประเทศเพื่อบริหารขบวนการปฏิวัติเวียดนามใน ค.ศ. 1941 และเรื่องที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์สถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม เมื่อ ค.ศ. 1945 อิทธิพลที่เทศะมีต่อความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ยังแสดงออกจากการที่ท่านตัดสินใจเคลื่อนไหวด้านการเมืองในประเทศฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1911 เรื่องที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เลือกพำนักอยู่ในสยามเพื่อที่จะเผยแพร่ความรักชาติสู่ชาวเวียดนามระหว่าง ค.ศ. 1928-1930 รวมไปถึงเรื่องที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ตัดสินใจอาศัยอยู่ในบริเวณภูเขาทางตอนเหนือของประเทศเวียดนามในช่วง ค.ศ. 1941

คำสำคัญ: กาละ เทศะ ประธานาธิบดีโฮจิมินห์

Abstract

This article is intended to study about the influence of space and time on the success of President Ho Chi Minh of Vietnam. It used the documentary research method, dividing into three main stages. The first one is the data collection stage of which the researcher had collected data related to the power of space and time, as well as their influence on the success of President Ho Chi Minh. The second one is the data analysis stage, and the third one is the data presentation stage. The result indicated that the success of President Ho Chi Minh is because he was born at the right time, in addition to several kinds of bravery conducted by him that were proper to the time and in conformity with the situations in each period. This can be clearly seen from the time when President Ho Chi Minh founded Vietnamese political party in 1930; when he returned to his country to manage the Vietnamese revolutionary movements in 1941; and when President Ho Chi Minh established the Democratic Republic of Vietnam in 1945. The influence of space to the success of President Ho Chi Minh is also indicated from his decision to engage in political movement in France in 1911; his choice to stay in Siam to spread patriotism to Vietnamese from 1928-1930, including his decision to live in the mountainous area in the north of Vietnam in 1941.

Keywords: Time, Space, President Ho Chi Minh

บทนำ

กาลในความหมายทั่วไปจะหมายถึง วันเวลา ฤดูกาล แต่ในบางครั้งยังหมายรวมไปถึงช่วงจังหวะของชีวิต ขณะที่เทศะคือ ดินแดน พื้นที่ หรือสถานที่ กาลและเทศะทรงพลังครอบงำสรรพสิ่งบนปฐพีโลก ตลอดจนเป็นปัจจัยประดุงและขับเคลื่อนให้โลกพิภพดำเนินไปตามครรลองที่จำต้องเป็น ปัจจัยทั้งสองมีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้น เนื่องจากกาลตั้งอยู่ในทุกตำแหน่งแห่งหน ขณะที่เทศะจะขยายส่วนได้ก็ต่อเมื่อมีกาละเกื้อกูล [1] ในระดับปัจเจกบุคคล ความสำเร็จของคน ๆ หนึ่งสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบริบทที่ก่อปรทั้งกาลและเทศะแบบควบคู่กัน ดังดังที่คาร์ล มาร์กซ์ และวลาดิมีร์ เลนินเป็นนักคิดที่ทรงอิทธิพลในโลกคอมมิวนิสต์มิใช่โลกแห่งประชาธิปไตย ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์และเบนิโต มุสโสลินี จะเป็นที่เคารพนับไหวก็ต่อเมื่ออยู่ในหมู่ชนที่นิยมลัทธิฟาสซิสต์เท่านั้น เฉกเช่นเดียวกับที่ประธานาธิบดีเหมาเจ๋อตงได้รับความนับถืออย่างสูงในดินแดนต้นกำเนิด คือ ประเทศจีน หรือที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เป็นหนึ่งในผู้นำที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในผืนแผ่นดินเวียดนาม

ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เป็นผู้นำที่ทรงคุณูปการใหญ่ยิ่งต่อประเทศเวียดนาม ท่านถือกำเนิดท่ามกลางสถานภาพที่เวียดนามตกเป็นเมืองอาณานิคมของฝรั่งเศส ประชาชนดำรงชีพด้วยความยากลำบาก มีหน้าซำยังถูกชาวต่างชาติปฏิบัติอย่างอธรรมเยี่ยงทาสทาสิบนแผ่นดินมาตุภูมิของพวกเขาเอง บริบทที่กล่าวมายังให้ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ตระหนักถึงหน้าที่ความรับ

ผิดชอบที่ตนสมควรมีต่อชาติบ้านเกิด อันนำไปสู่การตัดสินใจที่ศตวรรษให้กับขบวนการกอบกู้เอกราชแห่งชาติและปลดปล่อยประชาชนเวียดนามเป็นอิสระ คุณูปการของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ยังอยู่ตรงที่ท่านได้มอบมรดกทางด้าน จิตวิญญาณที่ทรงคุณค่า คือ “ความเป็นโฮจิมินห์” อันเป็นสัญลักษณ์แห่งความเรียบง่าย เสียสละและการอุทิศตนเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมไว้กับ ศตวรรษที่ 20 ศตวรรษแห่งความรู้โรจน์และความโศกสัลย์ ศตวรรษแห่งมหากาพย์ โลหิต และน้ำตา [2] ด้วยประการฉะนี้ การศึกษาชีวประวัติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ไม่เพียงทำให้ประจักษ์เหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่บังเกิดขึ้นในชีวิตของหนึ่งในผู้นำยิ่งใหญ่ระดับโลก ทว่ายังทำให้ทราบถึงบริบทของเวียดนามในสมัยที่ท่านโฮจิมินห์ดำรงชีพ การที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ประสบความสำเร็จระหว่างเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นผลจากที่ผู้นำเวียดนามได้ ถือกำเนิดมาถูกกาลและก็มีภาระทำ นานาประการที่คู่ควรแก่เทศะ กับทั้งสอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละยุคสมัย ดังนั้น จึงเป็นที่ชัดเจนว่า ปัจจัยกาลและเทศะ ส่งผลกระทบบนตรงต่อความสำเร็จในการบริหารประเทศของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ตลอดมา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาอิทธิพลที่กาลและเทศะมีต่อความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยจากเอกสารและดำเนินการตาม 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพลังแห่งกาลและเทศะ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลที่กาลและเทศะมีต่อความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลที่กาลและเทศะมีต่อความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ส่วนขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. พลังแห่งกาลและเทศะ

1.1 พลังแห่งกาล

ก่อนจะศึกษาประเด็นพลังแห่งกาล เห็นควรทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “กาล” ให้สอดคล้องกัน ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอันดับแรก The Royal Institute of Thailand ให้ความหมายของ “กาล, กาล-” ว่า หมายถึง “เวลา, คราว, ครั้ง, หน.” ขณะที่ Fuen Dokbua กล่าวถึง “กาล” ในหนังสือ “ปวงปรัชญาอินเดีย” ว่า “กาลเป็น ทรัพยากรที่แพร่หลายอยู่ทั่วไปไม่มีขอบเขตจำกัด เช่นเดียวกับอากาศไม่อาจแบ่งแยกได้ แต่มนุษย์ก็สมมุติแบ่งออกเป็นวินาที นาที ชั่วโมง วัน สัปดาห์ เดือน ปี อดีต ปัจจุบัน และอนาคต เป็นต้น ถ้าไม่มีกาลแล้ว คำดังกล่าวก็ไร้ความหมาย ก็กาลเป็น สิ่งที่ยั่งยืน ยั่งยืน ส่วนสิ่งต่าง ๆ ล้วนแต่ไม่เที่ยง” [3-4]

คำว่า “กาล” เทียบเท่ากับคำว่า “Time” ในภาษาอังกฤษ ซึ่ง Collins Cobuild Advanced Dictionary ระบุว่า “Time is what we measure in minutes, hours, days and years.” [5] ครั้น Sun Tzu แห่งประเทศจีนนำเสนอ แผนกลยุทธ์และแผนยุทธศาสตร์ระหว่างทำสงครามในหนังสือ “The Art of War” ได้กล่าวถึงศิลปะของ “การวางแผน” (Laying Plans) ไว้ว่า ผู้วางแผนที่ดีเยี่ยมต้องคำนึงถึงปัจจัย 5 ประการอันจะตัดสินผลแพ้ชนะในการทำศึก ดังนี้

“The art of war, then, is governed by five constant factors, to be taken into account in one’s deliberations, when seeking to determine the conditions obtaining in the field. These are: (1) The Moral Law; (2) Heaven; (3) Earth; (4) The Commander; (5) Method and discipline.” [6]

สำหรับปัจจัยที่ 2 “Heaven” สามารถขยายความเพิ่มเติมว่า หมายถึง ราตรีกับทิวา ยามหนาวเหน็บและ ยามอบอุ่น วันเวลาและฤดูกาล “Heaven signifies night and day, cold and heat, times and seasons.” [6]

จากข้อมูลที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คำศัพท์ทั้ง 3 คำ คือ “กาล” “Time” และ “Heaven” ต่างหมายความว่า วันเวลา อย่างสอดคล้องกัน

Raimundo Panikkar กล่าวไว้ใน “เวลาและประวัติศาสตร์ในวัฒนธรรมประเพณีของอินเดีย: กาลและกรรมะ” ว่า “กาล คือ คติของทุกสิ่ง” พหุหน้าที่กาลมีพลังครอบงำสรรพสิ่งบนปฐพีโลกเป็นที่ประจักษ์แต่สมัยบรรพกาล ชาวอียิปต์โบราณ เชื่อว่า สรรพชีวิตภายในจักรวาลถูกกำหนดให้ดำรงอยู่และก็เป็นไปตามครรลองโดยผ่านกระบวนการของเวลา ดังนั้น จึงมีใช้ เรื่องแปลกที่แก่นสารของชีวิต คือ การเคลื่อนคล้อยไปตามกาลเวลาที่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นเอกคติ ขอให้พิจารณา 2 ข้อความ ใน “The Hermetica อมตรธรรมนาโลก” ดังนี้

“ผ่านกระบวนการของเวลา ชีวิตภายในจักรวาล ถูกกำหนดให้เป็นไปตามครรลองและให้ดำรงอยู่ เวลาสร้างทุกสิ่งขึ้นใหม่ในจักรวาล โดยให้ความเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนไปตามจักรราศีและโดยที่ดวงดาวต่าง ๆ วนกลับสู่ตำแหน่งเดิมของมัน ในขณะที่มันหมุนไปตามโคจรวิถีในสวรรค์” [1]

และ

“แก่นสารขององค์อาตม คือ ความดีเริ่มแรก แก่นสารของจิตจักรวาล คือ ความเหมือนเดิมที่คงที่ แก่นสารของจักรวาล คือ ความเป็นระเบียบงดงาม แก่นสารของเวลา คือ ความเคลื่อนไหว แก่นสารของ ความเคลื่อนไหว คือ ชีวิต” [7]

พระเจ้าโฮโลมอนกล่าวว่า “มีฤดูกาลสำหรับทุกสิ่งและมีวาระสำหรับเรื่องราวทุกอย่างภายใต้ฟ้าสวรรค์” คติพจน์อันลึกซึ้งนี้สื่อความเป็นนัยว่า ฤดูกาลทรงพลังเหนือสรรพสิ่งที่อยู่ภายใต้ฟ้าสวรรค์ทั้งหมด เฉกเช่นเดียวกับที่ Raimundo Panikkar กล่าวว่า จากกาละก่อเกิดชีวิต ครั้นกาลเวลาล่วงเลยไป สรรพชีวิตย่อมจะเสื่อมคลายกำลังลง และภายในกาละอีกนั้นแหละที่ชีวิตพลอยล่มสลาย [1, 8]

ในเมื่อพระกาลทรงพลังยิ่งใหญ่อันนั้นไซ้ “ถ้าเราไม่เดินตาม แล้วเราจะไปไหน ? ไม่ว่าท่านจะวิ่งหนีไป หรือหยุดนิ่งอยู่กับที่ ท่านก็ไม่อาจหนีจากกาละได้” ด้วยประการฉะนี้ “เราต้องยอมรับว่า กาละควบคุมทุกสิ่งที่มีอยู่” [1]

คติที่ “จากกาละก่อเกิดชีวิต” ยังสามารถตีความจากภาพลักษณ์ของพระโลกมาตา หรือพระแม่อุมาในเทพปกรณัมอินเดีย Paramahansa Yogananda กล่าวว่า รูปเคารพพระโลกมาตามักสร้างขึ้นในลักษณะเป็นสตรีมีสี่กร เป็นสัญลักษณ์แทนลักษณะพื้นฐานที่ประกอบทั้งการสรรค์สร้างกับการทำลายล้าง พระโลกมาตาจึงเป็นทั้งผู้ให้กำเนิดสรรพชีวิตและเป็นพระผู้ทำลายในขณะเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ พระเทวีจึงทรงมีพระนามอีกพระนามหนึ่งว่า พระแม่กาลี ทรงเป็น พระเป็นเจ้าที่อยู่เหนือการควบคุมของกาละทั้งปวง [8]

ใน “ทีโตปเทศ” ปรากฏหลายข้อความว่าด้วยเรื่องที่ “กาละควบคุมทุกสิ่งที่มีอยู่” เป็นต้นว่า “แม้วิหคอัน เหน็บเห็บโดดเดี่ยวในโพยมหน ก็ปล้นถึงอันตราย มัดสยาชาติทั้งหลายอาศัยห้วงสมุทร แม้ลึกซึ้งสุดที่จะหยั่งยังถูกชาวประมงจับเอาไปได้; เมื่อพระผู้สร้างไม่เกื้อหนุนโดยแท้แล้ว ลาภผลจะมีมาแต่ไหน? จะเกิดประโยชน์อะไรในสถานที่ใด (ไปเกิด) ความจริงพระกาลผู้มีพระกรเหยียดไปแต่ในความพินาศ ถึงอยู่ไกลก็ย่อมคว้าเอาตัวไปได้” [9]

นอกจากนั้น พระกาลยังทรงอิทธิพลต่อการกระทำนานาประการของมนุษย์ ยกตัวอย่าง เช่น บุคคลจะเป็นบัณฑิตได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับการปราศรัย หากผู้ใดรู้จักปราศรัยให้ถูกกับกาละ ผู้นั้นย่อมจะเป็นบัณฑิต แต่ถ้าผู้ใดพูดไม่สมควรแก่กาล ก็อาจถูกครหาว่าไม่มีความคิดและต้องประสบกับความอัปमानไปชั่ววันจันทร์ [9]

“ปราศรัยให้ถูกกับกาล, ปรานีให้ตรงกับอารมณ์ (อันดีของผู้รับ) โกรธให้สมกับอำนาจตน; ผู้ใดรู้จักทำดังนี้, ผู้นั้นเป็นบัณฑิต”

และ

“พูดไม่ควรแก่กาละ ถึงพระพหูสบัติ (ซึ่งไม่มีใครสู้ในเชิงวาจา พูดออกไปไซ้) ก็คงถูกครหาว่าไม่มีความคิด และรับความอัปमानชั่ววันจันทร์”

สำหรับ 2 ข้อความที่จะนำเสนอต่อจากนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงพลังครอบงำที่กาละมีต่อสิ่งมีชีวิตในโลกพิภพ เช่น นก มนุษย์ ฯลฯ ในลักษณะคล้าย ๆ กัน กล่าวคือ ขณะยังไม่ถึงยามวิบัติ ไม่ว่าจะต้องผจญอันตรายมากน้อยใด สรรพสิ่งที่มีชีวิตก็สามารถรอดพ้นไปได้ในที่สุด ทว่าครั้นถึงคราวเคราะห์จริง ๆ อุปสรรคเพียงน้อยนิดก็อาจทำให้พวกเขาดำรงชีพต่อไปไม่ได้ [9]

“ในโลกนี้ นกซึ่งแลเห็นนางสาหร่ายได้แต่กลืน 100 กว่าโยชน์, ครั้นถึงคราวเคราะห์ ขึ้นแต่เชือกบ่วงบาศ ก็หาเห็นไม่”

และ

“ในสมัยยังไม่ถึงพรหมลิขิต แม้ต้องศรตั้ง 100 เล่ม ก็ไม่ตาย, ผู้ถึงคราวแล้วเพียงถูกคมใบหญ้าคาบาด ก็ดำรงชีพอยู่ไม่ได้”

กระทั่งพระจันทร์ที่ถึงแม้จะทรงสหัสสร้างสี่ ทรงพลังใหญ่อยู่ในการกำจัดความมืดให้ปราศสูญ แต่เมื่อถึงกาละ อันสมควรก็ย่อมจะมีตมเพราะเหตุถูกราหุขกล้ำกลืนไว้อยู่

“แท้จริงพระจันทร์ ผู้ทรงสหัสสร้างสี่ กริหาร่าเร่งไปในอากาศ กำจัดความมืดให้ปราศศูนย์เคลื่อนคล้อยไปในหมู่ดวงดาว แม้กระนั้น ถึงคราวก็ต้องพระราหูกล้ำกลืนไว้, ก็ใครเล่าจะสามารถหลีกเลี่ยง ซึ่งพระเป็นเจ้าตรา ไว้แล้วเหนือหน้าผาก (ของตน) ได้?” [9]

ไม่เพียงแต่ “ทิโตปเทศ” เท่านั้นที่ปรากฏข้อความว่าด้วยเรื่อง “กาละควบคุมทุกสิ่งที่มีอยู่” ปกรณัมเก่าแก่ของอินเดียจำนวนมากก็สะท้อนคดีนี้ได้อย่างน่าประทับใจเช่นกัน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างภารตนิยายเรื่อง “อหฺลยา” และเรื่อง “มฤคางเลขา” ตามลำดับ “อหฺลยา” บอกเล่าเรื่องราวของสตรีสิริโฉมสวยสดงดงามนามว่า อหฺลยา ซึ่งพระธาดาพรหมทรงพระราชทานให้เป็นทาสีรับใช้ฤๅษีเคาตมะ ทั้งสองอาศัยในวนาศรมใกล้ภูเขาวินธัยกันอย่างมีความสุข จวบกระทั่ง ครึ่งหนึ่งพระอินทร์ทรงทอดพระเนตรเห็นอหฺลยาโฉมงามและทรงบังเกิดความลุ่มหลงลึกซึ้ง ทรงอาศัยโอกาสที่ฤๅษีเคาตมะไปหาผลหมากรากไม้ในป่า เสด็จเข้าไปหาอหฺลยาในอาศรม พระองค์ทรงใช้กำลังคุกคามอหฺลยาจนนางจำต้องยอมตามพระทัยในที่สุด ครั้นฤๅษีเคาตมะกลับสู่เขตวนาศรมและทราบเหตุการณ์โดยตลอดด้วยญาณอันเร้นลับ ก็บังเกิดความโกรธ คือ ฝั่งสุดจะระงับ เขาตัดสินใจสาปอหฺลยาต้องเป็นตุ๊กตาหินภายในเวลา 1 หนึ่งปี ขณะที่ทำวศกิจก็ตั้งคำสาปของฤๅษีที่ว่า

“ขอให้เครื่องหมายแห่งสตรีเพศจงปรากฏทั่วไปบนร่างของท่าน” ฤๅษีเคาตมะกล่าวต่อว่า เมื่อเวลาผ่านไปหลายพันปี พระอินทร์จะทรงได้รับความช่วยเหลือจากบุพเพตบรูษที่เป็นเทวดาชั้นต่ำพวกหนึ่ง เขาจะดัดแปลงเครื่องหมายแห่งความอัปยศบนพระวรกายของพระองค์ให้มีลักษณะดั่งนัยน์ตาที่เรียวงาม ทั้งนี้ เพราะ “สิ่งทั้งหลายไม่มีอะไรจะยั่งยืนนาน ทุกสิ่งจะล่วงไปตามกาลเวลา กาลเวลานั้นแลย่อมกลืนกินทุกสิ่งทุกอย่างรวมทั้งตัวของมันเอง” [10]

ส่วน “มฤคางเลขา” กล่าวถึงความรักอันเกิดจากบุพเพสันนิวาสระหว่างหิรัณยักษกุมารกับนางมฤคางเลขาผู้เป็นพระธิดาในพระราชแห่งนครธรรพ์ ครั้นหิรัณยักษกุมารทราบข้อมูลที่นางมฤคางเลขาเป็นสตรีทรงเสน่ห์บาดฤทัยบุรุษจากนางปริพาชกาผู้หนึ่ง พระองค์ทรงมีความรู้สึกกระวนกระวายเร้าร้อนพระทัยจนบรรทมไม่หลับ กระทั่ง พระวรกายเหนื่อยอ่อนและก็เผลอองศ์สู่ที่ธาราขณะย่ำรุ่งสาง ในฝัน หิรัณยักษกุมารแลเห็นภาพพระแม่อุมาปรากฏ เรื่องจำขึ้น และทรงเตือนสติพระราชกุมารว่า “จะเดือดร้อนกังวลใจไปใยเล่าลูกเอ๋ย ถ้าเป็นคู่กันแล้วก็ย่อมจะไม่แคล้วกันไปได้หรอก ทุกอย่างขึ้นอยู่กับกาลเวลาเท่านั้น” [10]

กล่าวโดยสรุป พระกาลทรงพลังใหญ่ยิ่งในการควบคุมสรรพสิ่งบนปฐพีโลก ไม่มีปฤชณรูปนามใดสามารถฝืน พระประสงค์ของพระองค์ได้ สิ่งที่เขาสมควรทำ คือ คลานคล้อยไปตามพระบัญชา กับทั้งยอมรับความจริงที่ปรากฏ เพราะในเมื่อมนุษย์ถูกโอบล้อมด้วยกาละไซ้ “ถ้าเราไม่เดินตาม แล้วเราจะไปไหน” [1]

1.2 พลังแห่งเทศะ

The Royal Institute of Thailand ให้ความหมายของ “เทศ, เทศ-, เทศะ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2) ว่า “น. ถิ่นที่, ท้องถิ่น, มักใช้เป็นส่วนหน้าสมาส” ส่วน Fuen Dokbua ขยายความหมายของ “เทศะ” ใน “ปวงปรัชญาอินเดีย” ว่า “เป็นทรัพยากรที่แพร่หลายอยู่ทั่วไปไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่อาจแบ่งแยกได้เช่นเดียวกับกาละและอากาศ แต่มนุษย์ก็สมมุติแบ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ เช่น ที่ว่างในขวด ในโถ และในห้อง เป็นต้น ตลอดทั้งคำว่า ไกล่ ไกล ที่นี้ ที่นั่น และทิศต่าง ๆ มีได้ก็เพราะมีเทศะ ถ้าไม่มีเทศะ คำต่าง ๆ ดังกล่าวก็ไร้ความหมาย” [3-4]

คำว่า “เทศะ” ในภาษาอังกฤษแปลว่า “Space” ซึ่ง Collins Cobuild Advanced Dictionary ระบุว่า “Space (spaces, spacing, spaced). You use space to refer to an area that is empty or available. The area can be any size. For example, you can refer to a large area outside as a large open space or to a small area between two objects as a small space.” [5]

ขณะที่ Sun Tzu อธิบายปัจจัยที่ 3 “Earth” ที่เป็นหนึ่งในเงื่อนไขตัดสินผลการแพ้ชนะระหว่างทำสงครามว่า ประกอบด้วยระยะทาง ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ที่อันตรายและที่ปลอดภัย พื้นที่กว้างกับช่องแคบ ตลอดจนพรมแดนระหว่างความเป็นกับความตาย

“Earth comprises distances, great and small; danger and security; open ground and narrow passes; the chances of life and death.” [6]

สรุปได้ว่า คำศัพท์ทั้ง 3 คำ คือ “เทศะ” “Space” และ “Earth” ต่างมีความหมายถึงพื้นที่หรือสถานที่ เฉกเช่นเดียวกัน ว่าด้วยพลังครอบงำสรรพชีวิตของเทศะ “อุปนิษั” ปรากฏข้อความเชิงอุปมาอุปไมยว่า มีการกำหนดขอบเขตไว้สำหรับสรรพสิ่ง เช่นเดียวกับที่พระอินทร์ทรงเป็นเทพเจ้าแห่งฝน พระอัคนีทรงเป็นเทพเจ้าแห่งไฟ และพระยมทรงเป็น เทพเจ้าแห่งความมรณะ

“เกี่ยวกับความจริงข้อนี้ มีเขียนไว้ว่า: ด้วยความกลัวในพรหมัน ลมย่อมพัดและดวงอาทิตย์ย่อมฉายแสง, ด้วยความกลัวในพระองค์ พระอินทร์ผู้เป็นเทพเจ้าแห่งฝน พระอัคนีผู้เป็นเทพเจ้าแห่งไฟ และพระยมผู้เป็น เทพเจ้าแห่งความตาย ย่อมปฏิบัติภารกิจของพระองค์” [11]

ทั้งนี้ เหมือนดั่งน้ำที่จะเป็นใหญ่ได้ก็ต่อเมื่ออยู่ในมหาสมุทร ผิวน้ำเป็นใหญ่ในการสัมผัส จมูกเป็นใหญ่ในการ ดมกลิ่น ลิ้นเป็นใหญ่ในการลิ้มรส ตาเป็นใหญ่ในการมองเห็น หูเป็นใหญ่ในการได้ยิน จิตเป็นใหญ่ในการคิดและบรมอาตมน์ทรงเป็นใหญ่ในสรรพวิชา หรือที่ N.M.S. ให้ข้อมูลว่า “คัมภีร์ศาสตร์กล่าวว่า แม่น้ำพระคงคาเป็นใหญ่ใน หมู่แม่น้ำทั้งปวง เขาพระสุเมรุเป็นใหญ่กว่าเขาทั้งหลาย ต้นกล้วยพฤษภเป็นใหญ่กว่าต้นไม้ทั้งปวง แลในภาคแห่งมนุษย์นั้น หัวเป็นใหญ่แลประเสริฐที่สุด” [11-12]

ประเด็นอยู่ตรงที่ในเมื่อมีการกำหนดขอบเขตสำหรับสรรพสิ่งแล้วไซ้ สรรพชีวิตจะอยู่รอดปลอดภัยได้ต่อเมื่ออาศัยอยู่ในเทศะที่เป็นของตนเอง เป็นต้นว่า สัตว์น้ำยังชีพได้ถ้าหากแหวกว่ายอยู่ในกระแสน้ำ เหมือนกับผู้อาศัยป้อมที่จักสบายใจระบ เฝ้าที่ยังหลบหลืออยู่ในป้อมปราการ

“ธรรมดาน้ำ เป็นที่กำบังภัยแห่งสัตว์น้ำ, ป้อมปราการเป็นที่ด้านทานภัยของผู้อาศัยป้อม, ถิ่นของสัตว์ร้ายเป็นที่ (แอบเร้นตัว) ของมัน, แสนยาวกรเป็นเครื่องป้องกันข้าศึกแห่งพระราช.” [9]

เป็นที่ประจักษ์ว่า เทศะทรงอิทธิพลอย่างมากต่อสรรพสิ่งบนโลกเฉกเช่นเดียวกับกรณีของกาละ นักปราชญ์สมัยโบราณ จึงเตือนสติมนุษย์ในเรื่องการกระทำที่เหมาะสมแก่เทศะ ทั้งนี้ เพราะการกระทำที่ถูกเทศะไม่เพียงช่วยให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ ในสิ่งที่ต้องปรารถนา ทว่ายังช่วยให้พวกเขายู่รอดปลอดภัยด้วยอีกประการหนึ่ง

1.3 สัมพันธภาพระหว่างกาละกับเทศะ

เป็นที่ประจักษ์ว่า กาละและเทศะทรงพลังครอบงำสรรพสิ่งในปฐพีโลก กระนั้น การจำแนกแยกพระกาลกับ พระเทศะออกจากกันเป็นเรื่องไม่สมควร ยิ่งยงที่ Raimundo Panikkar กล่าวว่า กาละและเทศะมีความสัมพันธ์กันอย่าง แน่นแฟ้น เพราะ กาละตั้งอยู่ในทุกตำแหน่งแห่งหน ขณะที่เทศะจะขยายส่วนได้ก็เนื่องด้วยอาศัยกาละเป็นสำคัญ [1]

“กาละก่อเกิดสวรรค์ กาละก่อเกิดโลก กาละก่อเกิดการขับเคลื่อน พาให้สรรพสิ่งตั้งอยู่ และจักตั้งอยู่ใน ทุกตำแหน่งแห่งหน”

และ

“เป็นเรื่องสำคัญที่เราต้องตั้งข้อสังเกตถึงความสัมพันธ์ระหว่างกาละสัมพันธ์กับกาละที่เป็นอยู่จริง ระหว่างพระผู้สร้างกับสัตว์ ระหว่างบิดากับบุตร ระหว่างเหตุกับผล ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีการเอ่ยถึงในตำราแทบทุกฉบับที่เกี่ยวกับกาละ ในกรณีนี้ เทศะตั้งอยู่และขยายส่วนได้ด้วยกาละ”

ดังนั้น ไม่ว่ามนุษย์จะกระทำการสิ่งใดก็สมควรคำนึงถึงปัจจัยกาละและเทศะในลักษณะควบคู่กัน “ทิโตปเทศ” มีข้อความว่า “ทานเป็นสิ่งที่ควรให้, ให้แก่ผู้มีได้มีอุปการคุณก็ไม่สูญผล; ให้แก่ผู้ที่ถูกกาลเทศะ ให้แก่ผู้ที่ควรให้ ดังนี้ ผู้รับรองว่าเป็นผลดี.” [9]

ในการตนิยายเรื่อง “รुरु” รुरुผู้สีกะร้างสลัดใจจนแทบสิ้นสติเมื่อประมัทธวานางผู้เป็นที่รักถูกกัดเสียชีวิตก่อนที่พวกเขาทั้งสองจะเข้าร่วมพิธีวิวาห์เพียงหนึ่งวัน ด้วยความโกรธเคืองสุดระงับ รुरुจึงประกาศคำปฏิญาณว่าจะฆ่าให้ หมดแผ่นดินโลก ทั้งยังอัญเชิญปฤถิ หรือแม่พระธรณี (เทศะ) และเทยาส หรือฟ้าสวรรค์ (กาละ) มาเป็นพยานใน การประกาศปฏิญาณครั้งนี้ [10]

“ปฤถิและเทยาสเป็นพยานแก่เรา เราขอสาบานว่าจะฆ่าทุกตัวที่ได้พบเห็นนับแต่บัดนี้เป็นต้นไป จะฆ่ามันให้หมด แผ่นดินโลกเพื่อชดใช้ความผิดของมันเป็นที่เราแทนาง โอเอ๋ย อ้ายสัตว์ร้าย มันช่างน่ารังเกียจคอ ประมัทธวานาไม่น่าจะอายุสั้นถึงเพียงนี้ นางตายเสียแล้ว เราจะอยู่ต่อไปได้อย่างไรเมื่อขาดนาง ประมัทธวานา เรารักเธอเท่าชีวิตของเรา เรารักเธอ ได้อินไหม”

ขณะที่ Sun Tzu ให้ความเห็นว่า บางทียุทธวิธีในการทำสงครามก็ขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชาด้วยว่า เขาจะสามารถประยุกต์ใช้ในแต่ละบริบทเพื่อป้องกันเกิดประสิทธิผลมากน้อยแค่ไหน ยุทธวิธีที่มีอยู่ในตำรานั้นอาจมีไม่มาก ทว่ายุทธวิธี โดยอ้อมอันเกิดจากที่ผู้บัญชาการรู้จักประยุกต์ใช้หลักการทำสงครามอย่างสร้างสรรค์กลับมีมหาศาล วลี “inexhaustible as Heaven and Earth” [ไร้ขอบเขตประหนึ่งสรวงสวรรค์และปฐพีพิภพ] ในข้อความที่จะนำเสนอต่อจากนี้ สะท้อนทัศนคติของชาวจีนแต่ปางบรรพ์ที่ว่า กาลและเทศะไม่อาจแยกออกจากกันได้

“Indirect tactics, efficiently applied, are inexhaustible as Heaven and Earth, unending as the flow of rivers and streams; like the sun and moon, they end but to begin anew; like the four seasons, they pass away to return once more.” [6]

ในสมัยสามก๊ก ขณะที่พระเจ้าเล่าปี่ กวนอู และจางเฟยร่วมพิธีสาบานว่า ทั้งสามจักเป็นพี่น้องร่วมทุกข์ร่วมสุขจนกว่าชีวิตจะหาไม่ ได้มีคำกล่าวว่า แม้พวกเขาจะบังเกิดในครอบครัวที่แตกต่างกัน แต่ก็ขอยู่เคียงข้างกันทั้งในยามทุกข์ยากและในเวลาต้องเผชิญกับภัยอันตราย แม้จะไม่ถือกำเนิดในวันเวลาอันเดียวกัน กระนั้นก็ขอได้จับชีวาลงอย่างพร้อมเพรียงกัน พระกาล (Heaven) ผู้กำหนดสรรพสิ่ง และพระเทศ (Earth) ผู้ให้กำเนิดสรรพสิ่งย่อมประจักษ์นำหน้หทัยของพวกเขา

“We three - Liu Bei, Guan Yu, and Zhang Fei - though of different families, swear brotherhood, and promise mutual help to one end. We will rescue each other in difficulty; we will aid each other in danger. We swear to serve the state and save the people. We ask not the same day of birth, but we seek to die together. May Heaven, the all-ruling, and Earth, the all-producing, read our hearts; and if we turn aside from righteousness or forget kindliness, may Heaven and Human smite us!” [13]

ส่วนในวรรณกรรมจีนเรื่อง “ไซอิ๋ว” ระหว่างพระถังซำจั๋งกับคณาสาณศิษย์นำพระคัมภีร์ที่พระพุทธเจ้าประทานให้กลับสู่ประเทศจีนก็เกิดอุบัติเหตุขึ้นทำให้กล่องบรรจุพระคัมภีร์ตกลงในแม่น้ำ พระถังซำจั๋งจึงสั่งให้สาณศิษย์เก็บ พระคัมภีร์ไปฝั่งแดดบนก้อนหิน คอยให้แห้งสนิทจึงนำมาบรรจุในกล่องตามเดิม ขณะเก็บพระคัมภีร์ตื้อไปเปียกๆที่เป็น ศิษย์ผู้น้องบังเอิญทำกระดาดใบหนึ่งซึ่งติดอยู่กับก้อนหินฉีกขาดจากต้นฉบับ พระถังซำจั๋งเห็นเช่นนั้นก็รู้สึกไม่สบายใจ อย่างมาก ซุนหงอคงศิษย์ผู้พี่ลอบปลอมพระอาจารย์ของตนว่า แม้กระทั่งกาลและเทศะก็ได้สมบูรณ์กันหนักรหนา [Heaven and Earth themselves are not more complete] ที่พระคัมภีร์ไม่บริบูรณ์ก็เพราะมันสมควรเป็นเช่นนั้น มาตั้งแต่ต้น หาใช่เพราะอุบัติเหตุตกน้ำไม่ ไฉนท่านอาจารย์ต้องกังวลเรื่องนั้นอีกเล่า

“These scriptures are now just as intact as they were intended to be. Heaven and Earth themselves are not more complete. The part now broken off contained a secret refinement of doctrine that was not meant for transmission, and no care on your part could have prevented this accident.” [14]

สำหรับ Joseph Campbell นักวิชาการชื่อดังชาวอเมริกัน ทัศนะของคานท์ว่าด้วยเรื่องที่ประสบการณ์ทั้งปวงของมนุษย์ถูกจำกัดด้วยกาลและเทศะน่าประทับใจมาก กล่าวคือ “คานท์ (Kant) บอกเราว่าประสบการณ์ทั้งปวงของเราถูกจำกัดด้วยกาลและเทศะ ประสบการณ์ทั้งหลายเกิดขึ้นภายในขอบเขตของเทศะ และเกิดขึ้นในห้วงแห่งกาละ” [15]

ส่วนภาพยนตร์เจียบเรื่อง “Sunrise: A Song of Two Humans” (ค.ศ. 1927) ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในภาพยนตร์อมตะของโลก ปรากฏข้อความสะท้อนสัมพันธ์ภาพอันแน่นแฟ้นระหว่างกาละกับเทศะ ตลอดจนพลังครอบงำที่พระกาลและพระเทศมีต่อสรรพชีวิตบนผืนแผ่นดินโลก ทำนองว่า ไม่ว่าจะในเทศะใด ๆ ภายใต้อาณัติแห่งพระอาทิตย์ขึ้นและตก ชีวิตจักยังคงเหมือนกันอยู่เสมอ บ้างขมขื่น บ้างก็หวานซึ่งตรึงใจ

“For wherever the sun rises and sets, in the city’s turmoil or under the open sky on the farm. Life is much the same; sometimes bitter, sometimes sweet.” [16]

จะเห็นได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างกาลและเทศะนั้นแฝงเสียจนกระทั่งมีอาจแยก 2 ปัจจัยนี้ออกจากกันได้ ยิ่งยง อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ นักฟิสิกส์ชื่อดังชาวเยอรมันกล่าวว่า เรา “จะพูดถึง Space โดยปราศจาก Time ไม่ได้ ฉะนั้น Space-Time จึงเขียนเหมือนเป็นคำ ๆ เดียวกัน โดยมีเครื่องหมายไฮเพนคั่นเท่านั้น” [1]

อิทธิพลที่กาลและเทศะมีต่อความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์

ในกรณีความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ประการแรก ๆ คือ ท่านถือกำเนิดมาถูกกาลและ ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ถือกำเนิดในสถานภาพที่เวียดนามสูญเสียเอกราชเนื่องจากตกเป็นเมืองอาณานิคมของฝรั่งเศส ประชาชนดำรงชีพด้วยความลำบากยากเข็ญและถูกชาวต่างชาติปฏิบัติอย่างอธรรมเยี่ยงทาสทาสิบนพื้นแผ่นดินที่เป็นมาตุภูมิของพวกเขาเอง สถานภาพที่กล่าวมาเปิดโอกาสให้ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบที่ตนสมควรมีต่อชาติบ้านเกิด ด้วยเหตุนี้ ประธานาธิบดีโฮจิมินห์จึงตัดสินใจออกเดินทางไปต่างประเทศเมื่อ ค.ศ. 1911 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาแนวทางกอบกู้เอกราชแห่งชาติ และปลดปล่อยประชาชนเวียดนาม จวบกระทั่งกลับมาดำรงตำแหน่งผู้นำสูงสุดของเวียดนาม และประสบความสำเร็จระหว่างบริหารประเทศเยี่ยงที่ชาวโลกได้ประจักษ์ ถ้าหากประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ถือกำเนิดในยุคสมัยที่เวียดนามเป็นอิสระ และประชาชนใช้ชีวิตความเป็นอยู่อย่างร่มเย็นผาสุก เราก็อาจไม่ได้เห็นภาพลักษณะของท่านในฐานะผู้นำยิ่งใหญ่ระดับโลกดังที่เคยเป็นมา เพราะ “กล่าวกันว่าผู้นำ คือ คนที่มองเห็นสถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และก้าวไปเป็นผู้นำในสถานการณ์นั้น” [15]

ระหว่างเคลื่อนไหวด้านการเมืองเพื่อกอบกู้เอกราชแห่งชาติ ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ประกอบวีรกรรมนานับประการที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละยุคสมัย ยังให้ท่านประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง สำหรับบทความฉบับนี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างประกอบเพียง 3 ตัวอย่าง จากเหตุการณ์ที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ก่อตั้งพรรคการเมืองของเวียดนาม ค.ศ. 1930 เรื่องที่ท่านเดินทางกลับเข้าไปประเทศเพื่อบริหารขบวนการปฏิวัติเวียดนามใน ค.ศ. 1941 ตลอดจนเหตุการณ์ที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ประกาศอิสรภาพและสถาปนาประเทศเวียดนามเมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1945 ตามลำดับ ดังนี้

ในช่วง ค.ศ. 1929 สถานการณ์การเมืองในประเทศเวียดนามมีความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ชาวเวียดนามตื่นตัวกับกระแสการเมืองมากขึ้น และเริ่มหันมาสนใจแนวทางการกอบกู้เอกราชแห่งชาติของประธานาธิบดีโฮจิมินห์อย่างจริงจัง ประจักษ์จากที่มีองค์กรรักชาติถึง 3 องค์กรได้ก่อตั้งขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้้องค์กรรักชาติทั้ง 3 องค์กรจะมีเป้าหมายกอบกู้เอกราชแห่งชาติโดยอาศัยกำลังของประชาชนเวียดนามเป็นสำคัญ แต่กลับบริหารขบวนการ รักชาติของประชาชนเวียดนามในลักษณะช่วงชิงความเป็นที่หนึ่ง จนก่อบังเกิดความขัดแย้ง และแตกแยกกันอย่างรุนแรง ขณะนั้น ประธานาธิบดีโฮจิมินห์กำลังพำนัก และเคลื่อนไหวการเมืองอยู่ในสยาม เมื่อท่านทราบถึงสถานภาพภายในประเทศ ก็รีบรายงานต่อองค์กรนานาชาติที่มีส่วนเกี่ยวข้องทันที ผู้นำเวียดนามแสดงความกังวลที่ในประเทศมีองค์กรรักชาติถึง 3 องค์กร ท่านเน้นย้ำว่าความแตกร้าวระหว่างกลุ่มต่าง ๆ จะนำขบวนการปฏิวัติไปสู่ความหายนะ ดังนั้น การจัดตั้งพรรคการเมืองที่เป็นเพียงหนึ่งเดียวนับเป็นการกิจสำคัญและเร่งด่วนที่สุด [17]

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ช่วงปลาย ค.ศ. 1929 ประธานาธิบดีโฮจิมินห์จึงออกจากสยามเดินทางไปเกาะฮ่องกง เพื่อเตรียมการประชุมรวม 3 องค์กรรักชาติให้เป็นพรรคการเมืองเพียงหนึ่งเดียวของประเทศเวียดนาม การประชุมจัดขึ้นอย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ 3-7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1930 ที่เกาะฮ่องกง คณะผู้แทนจากองค์กรรักชาติทั้ง 3 องค์กร เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ที่จะยุบรวมองค์กรฯ ทั้งสามให้เป็นพรรคการเมืองเพียงหนึ่งเดียว และทำหน้าที่บริหารขบวนการปฏิวัติเวียดนามโดยตรง

เหตุการณ์ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ก่อตั้งพรรคการเมืองของเวียดนามขึ้นใน ค.ศ. 1930 มีความหมายทั้งทางด้านกลยุทธ์และทางด้านยุทธศาสตร์สำหรับขบวนการปฏิวัติเวียดนาม ภายใต้การบริหารจัดการของพรรคการเมืองที่ก่อตั้งโดยประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ขบวนการต่อสู้ของประชาชนมีระบบ และดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การก่อตั้งพรรคฯ ยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ที่ประเมินสถานการณ์ภายในประเทศได้อย่างแม่นยำ ตลอดจนมีการกระทำที่เหมาะสมกับกาลและ อันเป็นคุณสมบัติที่ไม่มีบุรุษเวียดนามร่วมสมัยรูปนามใดจะสามารถเทียบเคียงได้

ค.ศ. 1939 สงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างฝ่ายพันธมิตรกับฝ่ายฟาสซิสต์ได้เปิดฉากขึ้น ทำให้ความสมดุลอำนาจระหว่างกลุ่มประเทศมหาอำนาจผันแปร ทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนอาณานิคมในภาคพื้นตะวันออกลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อกอบกู้เอกราชแห่งชาติ ช่วงกลางเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1940 ฟาสซิสต์เยอรมันโจมตีฝรั่งเศส และสามารถควบคุมกรุงปารีสสำเร็จ ส่งผลให้รัฐบาลฝรั่งเศสต้องยินยอมจำนนฟาสซิสต์เยอรมันอย่างไร้เงื่อนไข ขณะเดียวกัน ฟาสซิสต์ญี่ปุ่นก็เข้ามาควบคุมคาบสมุทรอินโดจีนแทนเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส การที่ฝรั่งเศสอ่อนเพลียภาพลงเป็นเงื่อนไขเอื้ออำนวยต่อการกอบกู้เอกราชแห่งชาติของเวียดนาม

ณ ขณะนั้น ประธานาธิบดีโฮจิมินห์กำลังเคลื่อนไหวด้านการเมืองอยู่ในประเทศจีน เมื่อท่านได้ทราบข่าวก็รีบวางแผนกลับเข้าไปประเทศเพื่อบริหารประชาชนก่อนการจลาจลกบฏเอกราช ท่านยืนยันอย่างหนักแน่นว่า “นี่เป็นโอกาสอันดีสำหรับการปฏิวัติเวียดนาม เราต้องหาทุกวิถีทางกลับเข้าไปประเทศ เพื่อคว้าโอกาสนี้เอาไว้ การเชื้องข้า ณ เพลานี้ถือเป็นโทษต่อการปฏิวัติ” [18] ดังนั้น ถึงแม้การเดินทางกลับเข้าไปประเทศจะเต็มไปด้วยอุปสรรคเนื่องจากฝ่ายตรงข้ามพยายามขัดขวาง ทว่าประธานาธิบดีโฮจิมินห์ยังคงมุ่งมั่นกลับสู่มาตุภูมิ ท่านอย่างเข้าไปดินแดน บ้านเกิดสำเร็จเมื่อวันที่ 28 มกราคม ค.ศ. 1941 นับเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องและสะท้อนวิสัยทัศน์อันยาวไกลของผู้นำเวียดนาม ภายใต้การบริหารของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ เวียดนามเริ่มสู่ช่วงเตรียมความพร้อมสำหรับการจลาจลเป็นเวลา 4 ปีตั้งแต่ ค.ศ. 1941-1945 และเป็นหนึ่งในเงื่อนไขทำให้ขบวนการปฏิวัติเวียดนามประสบผลสำเร็จใน เดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945

การที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ตัดสินใจบริหารประชาชนเวียดนามก่อนการจลาจลกบฏเอกราชแห่งชาติ ตลอดจนประกาศอิสรภาพและสถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1945 ก็นับเป็นการกระทำที่ถูกกาลเอื้ออำนวยเรื่องหนึ่ง เหตุผล คือ นับตั้งแต่ที่ฟาสซิสต์ญี่ปุ่นไหลบ่าเข้ามาควบคุมคาบสมุทรอินโดจีนแทนฝรั่งเศส ญี่ปุ่นก็กลายเป็นศัตรูหมายเลขหนึ่งของเวียดนาม ครั้นกำลังฟาสซิสต์ญี่ปุ่นอ่อนแอลงในช่วงท้ายของสงครามโลกครั้งที่ 2 และต่อมาย่อมจำนฝ่ายพันธมิตรอย่างเร็วเงื่อนไขใน ค.ศ. 1945 เป็นโอกาสอันดีที่ชาวเวียดนามจะกบฏเอกราชแห่งชาติ ส่วนเหตุผลที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ประกอบพิธีประกาศอิสรภาพของเวียดนาม และสถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามทันทีที่สามารถกบฏเอกราชจากฟาสซิสต์ญี่ปุ่นก็เพราะ เพลานั้นกำลังฟาสซิสต์ญี่ปุ่นที่อยู่ในเวียดนามเป็นอัมพาตทั้งหมด ขณะเดียวกันทหารของเจียงไคเช็คและทหารอังกฤษซึ่งฝ่ายพันธมิตรมอบหมายให้เข้าไปควบคุมฟาสซิสต์ญี่ปุ่นในเขตภาคเหนือและภาคใต้ของเวียดนามยังมาไม่ถึง เวทีการเมืองเวียดนามอยู่ในสภาวะว่างเปล่าไร้รัฐบาลบริหาร ประธานาธิบดีโฮจิมินห์จึงสบโอกาสเปิดตัวรัฐบาลการปฏิวัติในฐานะรัฐบาลบริหารประเทศเวียดนามเพียงหนึ่งเดียว ด้วยเหตุนี้ ภายหลังแม้ทหารของเจียงไคเช็คและทหารอังกฤษจะเข้ามาประจำการในเขตภาคเหนือและภาคใต้ของเวียดนาม แต่ก็มิอาจกระทำการใด ๆ ที่เกินเลยหน้าที่การควบคุมฟาสซิสต์ญี่ปุ่นดังที่ฝ่ายพันธมิตรมอบหมาย ขณะที่รัฐบาลของประธานาธิบดีโฮจิมินห์สามารถจัดการเจรจากับทหารทั้งสองฝ่ายในฐานะรัฐบาลบริหารประเทศเวียดนามอย่างเต็มภาคภูมิและถูกต้องตามกฎหมาย

สำหรับประเด็นอิทธิพลที่เทศะมีต่อความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์นั้น อาจกล่าวได้ว่า เรื่องที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ถือกำเนิดมาเป็นชาวเวียดนามนับเป็นความสำเร็จในเบื้องต้น เพราะการที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ถูกโอบล้อมอยู่ในเทศะที่เป็นดินแดนเวียดนาม ช่วยให้ท่านได้ซึมซับขนบประเพณีและวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าซึ่งบรรพบุรุษชาวเวียดนามสืบสานเรื่อยมาแต่อดีตกาลอันไกลโพ้น ไม่ว่าจะเป็นความรักชาติเหนือชีวา ประเพณีการต่อสู้กับศัตรูที่ ข้ามเข้ามารุกรานเพื่อธำรงรักษดินแดนมาตุภูมิยาวนานนับพัน ๆ ปี หรือจิตวิญญาณอันแกร่งกล้าที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและภัยอันตรายทั้งปวง ฯลฯ Le Duan อดีตเลขาธิการอันดับหนึ่งของพรรคการเมืองของเวียดนาม กล่าวถึงประธานาธิบดี โฮจิมินห์ในสุนทรพจน์ไว้อาลัยที่ผู้นำเวียดนามถึงแก่กรรม ค.ศ. 1969 ว่า ขุนเขา สายธาร และดินแดนของเวียดนามได้ให้กำเนิดประธานาธิบดีโฮจิมินห์ และประธานาธิบดีโฮจิมินห์ก็เป็นผู้ทำให้ขุนเขา สายธาร และดินแดนของเวียดนาม เปล่งประกายโชติช่วง [19]

ความสำเร็จที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์พบประสบระหว่างเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อกบฏเอกราชแห่งชาติ ล้วนบังเกิดจากที่ท่านมีการกระทำอันเหมาะสมแก่เทศะ ในที่นี้จะนำเสนอตัวอย่างประกอบเพียง 3 ตัวอย่างพอให้เห็นภาพเท่านั้น ตัวอย่างที่ 1 คือ ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ริเริ่มขบวนการแสวงหาแนวทางกบฏเอกราชแห่งชาติด้วยการเดินทางไปสำรวจสภาพของประเทศฝรั่งเศส นี่เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องและชาญฉลาด เนื่องจากฝรั่งเศสเป็นเจ้าอาณานิคมของเวียดนาม หากประธานาธิบดีโฮจิมินห์ประสงค์จะขับไล่ฝรั่งเศสสำเร็จ ก็จำเป็นต้องศึกษาและมีความรู้เกี่ยวกับฝรั่งเศส อย่างละเอียดถี่ถ้วน

ในช่วง ค.ศ. 1928 หลังจากตัดสินใจกบฏเอกราชแห่งชาติและพัฒนาประเทศตามระบอบสังคมนิยม ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ก็เริ่มทำการเผยแพร่และปลุกเร้าความรักชาติในคาบสมุทรอินโดจีน โดยเลือกสยามเป็นที่พำนักและเคลื่อนไหวทางการเมืองเพลานั้น สาเหตุที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เลือกเคลื่อนไหวทางการเมืองในสยามแทนที่จะเป็นกัมพูชา หรือลาว ทั้ง ๆ ที่ 2 ประเทศดังกล่าวมีชายแดนติดกับเวียดนาม คือ เวียดนาม ลาว และกัมพูชาล้วนเป็นเมืองอาณานิคมของฝรั่งเศส ดังนั้น ฝรั่งเศสจึงติดตาม และควบคุมพฤติกรรมของกลุ่มนักเคลื่อนไหวการเมืองได้อย่างง่ายดาย ผิดกับสยามที่เป็นประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่ตกเป็นเมืองอาณานิคมของชาติตะวันตก ฝรั่งเศสจึงมีอาจแทรกแซงสถานการณ์ภายในของสยามดังที่ปฏิบัติกับเวียดนาม ลาว และกัมพูชาตามอำเภอใจ นอกจากนั้น สยามยังเป็นดินแดนที่ประชาชนเวียดนามอพยพเข้ามาอาศัยกันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นปัจจัยเอื้ออำนวยแก่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์

ทั้งในระหว่างเคลื่อนไหวทางการเมืองและในการจัดตั้งองค์กรรักชาติต่าง ๆ อนึ่ง ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ยังเชื่อมั่นด้วยว่า สยามและเวียดนามเป็นเพื่อนบ้านใกล้เคียงกัน ชาวสยามย่อมให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสของประชาชน เวียดนามเป็นแน่แท้ [20]

ครั้งประธานาธิบดีโฮจิมินห์กลับเข้าไปบริหารขบวนการปฏิวัติในประเทศเวียดนาม ค.ศ. 1941 ได้ตัดสินใจอาศัยและจัดสร้างฐานทัพในบริเวณภูเขาทางตอนเหนือของประเทศที่ติดกับชายแดนจีน-เวียดนาม ทั้งนี้ เพราะการเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในป่าดงพงไพรย่อมช่วยให้ฝ่ายปฏิวัติหลบหนีการไล่ล่าของทหารฝรั่งเศสและทหารญี่ปุ่นได้ง่าย ขณะเดียวกัน การเชื่อมสัมพันธ์มิตรระหว่างฝ่ายปฏิวัติเวียดนามกับทหารได้สังกัดของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและกำลังฝ่ายพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ดำเนินไปสะดวกและรวดเร็วกว่าสถานที่อื่นเป็นไหน ๆ ผู้เขียน “ชีวประวัติโฮจิมินห์” ให้ข้อมูลว่า “ช่วงเดือนเมษายน ท่านโฮจิมินห์ตัดสินใจข้ามเขตชายแดนไปยังอำเภอจิ้งซี เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ประเทศจีนหลายครั้ง บางครั้งต้องปลอมแปลงตัวเป็นหมอพยากรณ์เพื่อเลี่ยงการติดตามของฝ่ายตรงข้าม ท่านได้รับความไว้วางใจของประชาชนผู้อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนจีน-เวียดนาม ชาวบ้านนับหลายสิบคนในหมู่บ้านยังร่วมสาบานกับประธานาธิบดีโฮจิมินห์ว่า จะเป็นพี่น้องร่วมทุกข์ร่วมสุขอยู่ด้วยกันตลอดไป” [18]

เป็นที่ชัดเจนว่า ทั้งกาลและเทศะต่างส่งผลกระทบโดยตรงต่อความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ เราจึงมีเหตุผลเพียงพอให้สรุปได้ว่า การที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ประสบความสำเร็จระหว่างเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อ กอบกู้เอกราชแห่งชาติและปลดปล่อยประชาชนเวียดนามนั้น เป็นผลจากที่ผู้นำเวียดนามได้ถือกำเนิดมาถูกกาล และก็มีภาระทำนุบำรุงการที่คู่ควรแก่เทศะและสอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละยุคสมัย ปัจจัยกาลและเทศะมีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้นในฐานะทรงคุณค่าต่อความสำเร็จของประธานาธิบดีโฮจิมินห์อย่างเท่าเทียมกัน

อภิปรายผล

นอกจากกรณีของประธานาธิบดีโฮจิมินห์แห่งประเทศไทยเวียดนาม ยังมีตัวอย่างอีกจำนวนมากที่ปัจเจกหรือกลุ่มปัจเจกประสบความสำเร็จเนื่องจากได้เกิดมาถูกกาล Josephe Campbell วิเคราะห์กรณีงูดนตรี เดอะ บีทเทิลส์ ว่า ที่ พวกเขา มีชื่อเสียงโด่งดังทั่วโลกก็เพราะก่อตั้งขึ้นในกาลที่เหมาะสม ถ้าหากพวกเขาปรากฏตัวเมื่อสัก 30 ปีก่อนหน้านั้น ดนตรีของพวกเขา ก็จะไม่น่าสนใจเลย “ด้วยเหตุผลบางอย่าง เขาตระหนักและเข้าใจยุคสมัยของเขาอย่างสมบูรณ์แบบ หากเขาปรากฏตัวขึ้นเมื่อสามสิบปีก่อนหน้า ดนตรีของเขาจะไม่น่าสนใจและเลือนรางหายไป วีรบุรุษของชุมชนจะตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ในยุคสมัยของเขา วง เดอะ บีทเทิลส์ ได้นำความลึกซึ้งทางจิตวิญญาณแบบใหม่มาสู่ดนตรีซึ่งเป็นที่นิยมของผู้คน” [15]

การศึกษาจำเพาะกรณีที่ปัจเจกประสบความสำเร็จเนื่องจากเกิดมาถูกกาล อาจไม่สะท้อนพลังครอบงำ สรรพชีวิตของพระกาลในแบบครบครัน อันที่จริง บุคคลที่ต้องล้มระส่ำระสายเพราะเกิดมาผิดกาลก็มีไม่น้อย ขงเบ้งในสมัยสามก๊กของประเทศจีนเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจ เขาเป็นบุรุษมีสติปัญญาหลักแหลม และมีความประสงค์จะกอบกู้ราชวงศ์อันให้หวนคืนสู่ความจำเริญเรืองดั่งดังในอดีตอีกครั้งหนึ่ง การที่ขงเบ้งตัดสินใจรับใช้พระเจ้าเล่าปี่ผู้มีอุดมการณ์การเมืองเช่นเดียวกับเขา ทำให้หลายคนเชื่อมั่นว่า ฝ่ายพระเจ้าเล่าปี่จะสามารถรวมก๊กทั้งสามให้เป็นปึกแผ่นอันหนึ่ง อันเดียวกัน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เมื่อสุมาเต็กโชนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงในยุคสามก๊กทราบเรื่องโดยตลอด ได้แต่อุทานขึ้นมาว่า “Though Sleeping-Dragon has found his lord, he has not been born at the right time. It is a pity.” [13]

ซิลเดอเรลลาเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะยอดนิยมของนักอ่านนิทานทั่วโลก แต่ดูเหมือนว่าผู้คนส่วนใหญ่จะสนใจจำเพาะความรักที่ลงเอยแบบหวานชื่นระหว่างตัวละครเอกซิลเดอเรลลากับเจ้าชายผู้สูงศักดิ์มากกว่าการเอาใจใส่รายละเอียดว่าด้วยพลังครอบงำสรรพสิ่งของกาล ศึกษาคติพจน์ของพระเจ้าโซโลมอนที่ว่า มีวาระสำหรับเรื่องราวทุกอย่างภายใต้ฟ้าสวรรค์ เพราะฉะนั้นเมื่อใดก็ตามที่ซิลเดอเรลลาฝ่าฝืนกติกาเรื่องกาล เธอย่อมต้องประสบความเดือดร้อน ซิลเดอเรลลามีหลายสำนวน ในที่นี้จะนำเสนอสำนวนของประเทศฝรั่งเศสประกอบ ตัวละครเอกซิลเดอเรลลากล่าวว่ามารดาแต่อาญายังน้อย บิดาของเธอแต่งงานใหม่กับหญิงม่ายที่มีลูกติดถึง 2 คน ซินเดอเรลลาต้องทำงานบ้านอย่างหนัก มีหน้าจ้ำ ยังถูกแม่เลี้ยงกับลูกสาวของนางเอารัดเอาเปรียบ เมื่อเจ้าชายทรงจัดงานเต้นรำ พี่สาวต่างมารดาของเธอได้รับเชิญไปร่วมงาน ซินเดอเรลลาเสียใจมากจนได้แต่รำไห้ แม่ทูนหัวจึงปรากฏตัวและเนรมิตปกทอกกับหนูเป็นรถม้าและเป็นคนขับรถพร้อมที่จะส่งเธอไปร่วมงานเต้นรำของเจ้าชาย แม่ทูนหัวยังเนรมิตเสื้อผ้าที่ซินเดอเรลลากำลังสวมใส่อยู่เป็นชุดที่สวยงาม พร้อมทั้งมอบรองเท้าแก้วคู่ที่สวยงามที่สุดในโลกแก่เธอ สิ่งที่แม่ทูนหัวย้ำเตือนซิลเดอเรลลาเป็นพิเศษ คือ เธอจะต้องกลับจากงานเต้นรำของเจ้าชายก่อนเที่ยงคืนเท่านั้น [21]

เมื่อซินเดอเรลลาไปถึงงานเต้นรำของเจ้าชาย ผู้ร่วมงานทุกคนให้ความสนใจเธอเป็นพิเศษเพราะพวกเขาไม่เคยพบเห็นสตรีโฉมงามอย่างนี้มาก่อน เจ้าชายทรงขอเต้นรำกับซินเดอเรลลา และทรงหลงใหลกิริยาที่เจ้าเสน่ห์ของเธอ งานเต้นรำของเจ้าชายจัดขึ้นภายในเวลา 2 วันติดต่อกัน ซินเดอเรลลาไปร่วมงานทั้ง 2 ครั้ง แต่ในครั้งที่ 2 เธอพลัดเพลินกับความอ่อนโยนของเจ้าชายจนลืมเวลา กระทั่งนาฬิกาตี 12 ครั้ง เธอรู้สึกตกใจสุดขีดรีบออกจากงานเลี้ยง ซินเดอเรลลา กลับมาถึงบ้านในสภาพเหน็ดเหนื่อยเต็มที่ เสื้อผ้าที่สวยงามกลับกลายเป็นชุดเดิม ส่วนรถม้าและส่วนประกอบอื่น ๆ ก็พลอยหายไปด้วยเช่นเดียวกัน [21]

เป็นที่ชัดเจนว่า กาละมีพลังครอบงำสรรพสิ่งบนโลกพิภพ ในกรณีของซินเดอเรลลา พระกาลจะคงความเป็นสภาพสตรีโฉมงามที่แต่งตัวด้วยชุดสวยหรู กับทั้งมีรถม้าและผู้ติดตามแบบครบครันของเธอเอาไว้จำเพาะช่วงเวลา ก่อนเที่ยงคืนเท่านั้น นี่เป็นกติกาก่อนที่ซินเดอเรลลาต้องเคารพและปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด เพราะเมื่อใดก็ตามที่เธอฝ่าฝืนกฎ ทุกอย่างจะแปรสภาพเป็นอื่นและอยู่เหนือการควบคุม แม้กระทั่งแม่ทูนหัวก็ช่วยอะไรเธอไม่ได้

ที่นี่ เราก็มาศึกษากรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จเนื่องจากมีการกระทำอันไม่คู่ควรแก่เทศะกันเสียบ้าง “หิโตปเทศ” มีข้อความว่า “พิน ฌม เล็บ และมนุษย์ ถูกถอนเลื่อนย้ายจากสถานที่สมควรแก่กันเสียหามาไม่; ผู้มีภูมิรู้ทราบข้อนี้ชัดแล้ว จึงไม่ควรละทิ้งถิ่นประเทศของตน.” และ “จะระแคะแต่ร้าย, ขึ้นจากน่านน้ำแล้วก็หมดอำนาจ. ความจริงแม้สิ่งพระราชพลุดอกจากปามา, ก็เท่ากับสุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่ง.” [9]

การตนิยายยังมีเรื่องเล่าหลายสำนวนที่สื่อนัยยะถึงอิทธิพลของเทศะ “อิทา” และ “สิงหวิกรม” เป็นตัวอย่างที่น่าสนใจในเรื่อง “อิทา” ท้าวอิธราทูลขอเข้าไปในสวนขวัญของพระแม่อุมาที่ตั้งอยู่เชิงเขาไกรลาส พระอุทยานแห่งนี้เป็นที่หวงห้ามมิให้ผู้ใดกล้ากราบเข้าไป เพราะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พระศิวะเจ้าและพระมหาเทวีทรงใช้เป็นที่พักผ่อนสำราญพระทัยด้วยกัน พระศิวะเจ้าเคยตรัสสาปสรไว้ว่า “บุรุษใดบังอาจล่วงล้ำเข้าไปในเขตสวนขวัญแห่งนี้ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม จะต้องกลายเป็นนารีไปทันที” [10] ครึ่งหนึ่ง ท้าวอิธราทูลและข้าราชการบริพารทูลขอเข้าไปสู่เขต สวนศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้โดยไม่รู้ตัว จึงต้องคำสาปของพระศิวะเจ้าจนกลายเป็นนารีในฉับพลัน

ส่วนเรื่อง “สิงหวิกรม” กล่าวถึงจอมโจรชื่อสิงหวิกรมประกอบอาชีพเป็นโจร เขามีทรัพย์สมบัติมั่งคั่งซึ่งถ้าหากจะใช้ไปอีกสิบชาติก็ยังคงเหลือ แต่ครั้นย่างเข้าวัยชรา สิงหวิกรมเริ่มตระหนักได้ว่า วัตถุรอบกายไม่อาจยังชีพของเขาไว้ได้ เขาตัดสินใจบูชาพระจิตคุปต์ด้วยจิตใจอันแน่วแน่ ทำให้พระจิตคุปต์ทรงพอพระทัย ทรงแนะนำให้สิงหวิกรมไปอาศัยในดินแดนศักดิ์สิทธิ์แห่งพระศิวะเจ้าซึ่งจะช่วยให้เขาหลบหลีกภัยได้ เพราะครั้งพระศิวะเจ้าทรงโปรดปรานพระเศวตมุนี ได้ประทานพรแก่พระเศวตมุนีว่า จะมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายไร้อันตรายทุกประการ บริเวณที่พระเศวตมุนีอาศัย คือ พาก ผึ่งซ้ายของแม่น้ำตรังคินี จึงเป็นเขตปลอดภัยจากพระยายมราช พระจิตคุปต์ตอกย้ำกับสิงหวิกรมหลายครั้งว่า เขาจะปลอดภัยต่อเมื่ออาศัยจำเพาะในปากผึ่งซ้ายของแม่น้ำตรังคินีเท่านั้น ครั้นพระยายมราชทรงหาทางจับตัวสิงหวิกรมนำกลับไปยามโลก เนื่องจากเวลาอาศัยในมนุษย์โลกของเขาได้สิ้นสุดลงแล้ว ทรงรับสั่งให้นางขฤดาจ้อปสรสวรรค์ไปยั่วชวนสิงหวิกรมจนเขาขาดสติ นางขฤดาจ้อชวนสิงหวิกรมลงอาบน้ำในแม่น้ำด้วยกัน จากนั้น นางอัสพรก็แก้งว้ายห่างจากปากผึ่งซ้ายออกไป และทำที่ประหนึ่งจะจมน้ำ สิงหวิกรมได้ยินเสียงนางร้องขอความช่วยเหลือ รีบช่วยชีวิตนางและพูงเข้าปริมผึ่งที่ตรงข้ามกับสถานที่ที่เขาหลบหลีกภัย เป็นโอกาสให้พระยายมราชเหวี่ยงยมบาตคล้องดวงปราณของเขานำกลับไปยมโลกสำเร็จ [10]

การตนิยายทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวข้างต้นเป็นบทเรียนที่ใช้เตือนสติมนุษย์ว่า หากหลงเข้าไปในเขตแดนที่ไม่ใช่เทศะสำหรับตน พวกเขาอาจประสบภัยอันตรายที่เกินเลยการควบคุมทั้งหมด ในกรณีของท้าวอิธราทูล หากพระองค์ไม่เสด็จเข้าไปในเขตพระอุทยานศักดิ์สิทธิ์ในพระแม่อุมา พระองค์ย่อมไม่ต้องคำสาปสรรของพระศิวะจนกลายเป็นสตรีเพศ ส่วนสิงหวิกรม ถ้าหากเขาดำรงชีพอย่างมีสติกว่านี้ ไม่หลงข้ามเข้ามาปากผึ่งขวาของแม่น้ำตรังคินี ไม่ว่าพระยายมราชจะทรงอำนาจอัน น่าสะพรึงกลัวฉันทใด ก็ทำอันตรายแก่เขาไม่ได้

ทางคติชนวิทยาเชื่อว่า ตัวเลข “3” มีความหมายศักดิ์สิทธิ์และทรงพลัง ในกฎเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน (Epic Laws of Folk Narrative) รวม 13 ข้อของนักคติชนวิทยาชาวเดนมาร์ก ชื่อ เอกเซล โอลริก มีกฎข้อหนึ่งเกี่ยวกับจำนวนสาม (The Law of Three) ซึ่งปรากฏในวรรณกรรมมุขปาฐะทั้งจากปากผึ่งตะวันตกและในดินแดนตะวันออกหลายสำนวน ทั้งนี้ เพราะคลานคล้อยไปตามความเชื่อที่ว่า ธรรมชาติจัดสร้างระบบของตัวเองขึ้นด้วยการอาศัยจำนวนสาม มนุษย์แต่ ดึกดำบรรพ์จึงตระหนักทั้งเรื่องยมโลก มนุษย์โลก และสวรรค์โลกอย่างพร้อมเพรียงกัน และเราก็มีทั้งอดีตกาล ปัจจุบันกาล และกอนาคตกาลไว้ให้ไตร่ตรองพิจารณาเป็นเวลานาน [22]

Paramahansa Yogananda กล่าวถึงการสำแดงธรรมชาติทั้งสามด้านของพระเป็นเจ้าในรูปของตรีมูรติ ตามความเชื่อทางฮินดูว่า “ธรรมชาติทั้งสามด้านของพระเป็นเจ้าเช่นที่ทรงสำแดงให้เห็นในโลกแห่งวัตถุธาตุนี้ คัมภีร์ของทางฮินดูสื่อออกมาในรูปของตรีมูรติ คือ พระพรหม-ผู้สร้าง พระวิษณุ-ผู้รักษา และพระศิวะ-ผู้ทำลายและผู้ฟื้นฟู โดยที่ กิจทั้งสามประการขององค์ตรีมูรตินี้จะสำแดงผ่านสรรพสิ่งที่อุบัติขึ้นจากคลื่นแสงโดยไม่มีสะดุดหยุดยั้ง” นอกจากนั้น ยังเทียบเคียงพระเจ้าในศาสนาคริสต์ที่ทรงเป็นตรีเอกานุภาพ ประกอบด้วย พระบิดา พระบุตร และพระจิต ว่าเทียบได้กับ สัต ตต โอม ในคัมภีร์ของทางฮินดูแห่งชมพูทวีป ตัวเลข “3” ยังปรากฏในพระประวัติของพระศาสดาเอกของโลก เยี่ยงพระพุทธเจ้าและพระเยซูในลักษณะคล้าย ๆ กัน คือ การทดสอบทดลองสำหรับพระพุทธเจ้าและพระเยซูบังเกิดขึ้น 3 ครั้ง และประกอบด้วย 3 ประการเหมือนกัน [8, 15]

ตัวอย่างที่กล่าวมาอาจยังไม่สะท้อนความหมายศักดิ์สิทธิ์และพลังของตัวเลข “3” ในแบบครบครัน แต่ทว่า อย่างน้อยที่สุดก็ทำให้เชื่อได้ว่า ที่บรรพชนของเราเคารพระบบที่เป็นองค์สามนั้นมีใช้เรื่องไร้เหตุผล ในมิติแห่งปัจเจก ดูเหมือนว่าจำเพาะ 2 ปัจจัย คือ กาลและเทศะยังไม่หนักแน่นพอที่จะยังความสำเร็จให้กับคุณนั้นได้ ปัจจัยทำให้คน ๆ หนึ่งบรรลุผลสำเร็จสมควรประกอบด้วยสามประการมิใช่ของ ในยุคสามก๊ก พระเจ้าเล่าปี่ทรงดำเนินไปหาขงเบ้งในที่พำนักของเขาถึง 3 ครั้ง เพื่อเชิญชวนขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาให้กับพระองค์ ครั้นขงเบ้งตอบตกลงด้วยความยินดี ก็ได้กล่าวเสริมขึ้นมาว่า พระเจ้าเล่าปี่ต้องทำให้สถานภาพสามก๊กบังเกิดขึ้นให้ได้ ด้วยการยึดครอง 1 ใน 3 ปัจจัยที่ยังให้ทุก ๆ การกระทำบรรลุผล ประกอบด้วย ปัจจัยกาล (Heaven) ปัจจัยเทศะ (Earth) และปัจจัยมนุษย์ (Human) “Should you wish to take the over lordship, you will yield to Cao Cao in the north till the time of Heaven become, to Sun Quan in the south till the Earth may become favorable. You, General, will be the lord of Human and complete the trinity.” [13]

สำหรับการพิจารณาความสำเร็จของปัจเจกบุคคล รายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยมนุษย์ในองค์สามอาจแตกต่างจากที่กล่าวมาเล็กน้อย คำว่า “Human” ที่ขงเบ้งพูดถึงหมายถึงเป็นนัยถึงฐานมวลชนที่พระเจ้าเล่าปี่จำต้องอาศัยระหว่างสรรสร้างราชอาณาจักรของพระองค์ ส่วน “Human” ที่เป็นปัจจัยยังความสำเร็จให้กับปัจเจกชนคนใดคนหนึ่งหมายถึงคุณสมบัติและศักยภาพที่ปัจเจกชนคนนั้นมีไว้ในครอบครอง ในกรณีของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ถ้าหากผู้นำเวียดนามเพียงถือกำเนิดมาถูกกาลเทศะ หรือมีการกระทำที่คู่ควรแก่เทศะ แต่กลับไม่มีคุณสมบัติและศักยภาพเพียงพอที่จะแบกรับหน้าที่เป็นผู้นำสูงสุดในขบวนการปฏิวัติเวียดนาม ท่านก็อาจไม่ประสบผลสำเร็จถึงขั้นเป็นผู้นำยิ่งใหญ่ระดับโลกเยี่ยงที่ประจักษ์กันอยู่ทุกวันนี้ “โหโตปเทศ” [9] มีข้อความว่า “แม้คิดเห็นเป็นวาทสนา ก็ไม่ควรหย่อนความเพียรของตนเสีย; เมล็ดงา ถ้าคนไม่ใช้ความพยายาม (คั้นบีบ) แล้ว ทำอย่างไรจึงจะได้น้ำมันงามาเล่า” และ “แท้จริงการทั้งมวลย่อมสำเร็จด้วยความเพียรพยายาม มิใช่ด้วยความคึกคึก เนื้อกวางจะวิ่งเข้าปากของสัตว์ซึ่งกำลังนอนหลับอยู่หาไม่เทียว”

กล่าวโดยสรุป คือ ความสำเร็จที่ประธานาธิบดีโฮจิมินห์พบประสพระหว่างเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อกอบกู้เอกราชแห่งชาติและปลดปล่อยประชาชนเกิดจาก 3 ปัจจัยหลัก คือ ผู้นำเวียดนามได้ถือกำเนิดมาถูกกาลเทศะ ท่านมี การกระทำอันคู่ควรแก่เทศะและสอดคล้องกับการการณ์ในแต่ละยุคสมัย ที่สำคัญไม่น้อยไปกว่านั้น ประธานาธิบดีโฮจิมินห์มีศักยภาพและครอบครองคุณสมบัติหลายประการที่ชาวเวียดนามร่วมยุคสมัยเดียวกับท่านไม่มี ทำให้ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารสูงสุดของประเทศอย่างดีเยี่ยมชนิดที่ไม่มีชาวเวียดนามรูปนามใดสามารถทำเสมอเหมือน

References

- [1] Panikkar, R. (1998). *Kāla* (K. Attagara, Trans). Bangkok: Nanmeebooks. (In Thai).
- [2] Thang, M. Q. (2010). *Ho Chi Minh: A man for a new life*. Hanoi: National Political Publishing House. (In Vietnamese).
- [3] The Royal Institute of Thailand. (2013). *Thai dictionary by the Royal Institute 2013*. (2nd ed.). Bangkok: Nanmeebooks Publications. (In Thai).
- [4] Dokbua, F. (2012). *Indian philosophy*. Bangkok: Siam Parithas Publishing. (In Thai).
- [5] Collins. (2009). *Collins cobuild advanced dictionary*. Singapore: Seng Lee Press. (In English).
- [6] Tzu, S. (1910). *The art of war* (L. Giles, Trans). UK: A Puppet Press Classic. (In English).
- [7] Freke, T. and Gandy, P. (2008). *The Hermetica: The lost wisdom of the Pharaohs* (K. Attagara, Trans). Nonthaburi: Amarin Printing and Publishing. (In Thai).
- [8] Yogananda, P. (2011). *Autobiography of a Yogi*. Nonthaburi: Amarin Printing and Publishing. (In Thai).

- [9] Sathiankoset - Nakapratheep. (2008). *Hitopadesa*. Bangkok: Siam. (In Thai).
- [10] Yaemnatda, S. (2547). *Indian tales*. Bangkok: Parbpim Printing. (In Thai).
- [11] Praphananda, S. and Manchester, F. (2010). *Upanishads* (K. Attagara, Trans). Nonthaburi: Amarin Printing and Publishing. (In Thai).
- [12] N.M.S. (2000). *The tales of Vetala*. Bangkok: Bangkok Book. (In Thai).
- [13] Guanzhong, L. (2005). *The romance of three kingdoms* (B. Taylor, Trans). USA: Silk Pagoda. (In English).
- [14] Ch'êng-ên, W. (1970). *Monkey: Folk novel of China* (A. Waley, Trans). New York: GrovePress. (In English).
- [15] Cambell, J., & Moyers, B. (2008). *The power of myth* (B. Boonsong, Trans) (2nd ed.). Nonthaburi: Amarin Printing and Publishing. (In Thai).
- [16] F. W. Murnau. (Director). (1927). *Sunrise: A song of two humans* [Film]. Hollywood, California: 20th Century Fox. (In English).
- [17] Khunudom, W. (n.d.). *President Ho Chi Minh*. Nonthaburi: Institute of Social Sciences. (In Thai).
- [18] Thanh, S. (2010). *The biography of Ho Chi Minh*. Hanoi: National Political Publishing House. (In Vietnamese).
- [19] Duan, L. (1969). *Special documents about President Ho Chi Minh's funeral*. Hoa Binh: Hoa Binh Printing. (In Vietnamese).
- [20] Khoan, N. V. (2005). *Uncle Ho in Siam*. Ha noi: National Political Publishing House. (In Vietnamese).
- [21] Anantasant, S. (2000). *A comparative study of tale type 510: Cinderella in the western and the eastern societies* (Research report). Bangkok: Ramkhamhaeng University. (In Thai).
- [22] Hang, T. T. (2010). *Vietnamese folktales: An analysis of Axel Olrik's rule* (Master's thesis). Naresuan University, Phitsanulok. (In Thai).